

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 15.10.2010
COM(2010) 562 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**par Kopienas stratēģijas īstenošanu attiecībā uz dioksīniem, furāniem un
polihlorbifeniliem (COM(2001) 593) — trešais progressa ziņojums**

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

par Kopienas stratēģijas īstenošanu attiecībā uz dioksīniem, furāniem un polihlorbifeniliem (COM(2001) 593) — trešais progressa ziņojums

1. Konteksts

Dioksīni, furāni un polihlorbifenili (PCB) ir toksisku un noturīgu ķīmisku vielu grupa, kam ir kaitīga iedarbība uz cilvēku veselību un vidi. Ja šie organiskie piesārņotāji nokļūst vidē, tie gadu desmitiem paliek augsnē, ūdeņos un atmosfērā, un tādējādi joprojām ir pamats bažām ļoti ilgu laiku pēc tam, kad izplūde ir beigusies. Šie piesārņotāji izraisa imūnsistēmas, nervu sistēmas, endokrīnās sistēmas darbības un reproduktīvās funkcijas traucējumus, un uzskata, ka šīs vielas var izraisīt arī vēzi. Visjutīgākie pret kaitīgo iedarbību ir embriji un jaundzimušie. Sabiedrība, politiķi un zinātnieki pievērsuši lielu uzmanību šo ķīmisko vielu pat ļoti mazu daudzumu ilgstošas iedarbības kaitīgajai ietekmei uz cilvēka organismu un vidi.

Dioksīnu, furānu un PCB izplūdes vidē un iedarbības uz cilvēkiem vispārēja samazināšana ir sasniegta jo īpaši izmantojot rūpnieciska rakstura emisiju avotu vispārēju kontroli un izmantojot stratēģijas, kuru mērķis ir samazināt šo vielu klātbūtni dzīvnieku barībā un pārtikā. No 1990. līdz 2007. gadam jaunizveidotu dioksīnu, furānu un PCB rūpniecisko emisiju Eiropas Savienībā samazināja par 80 %¹. Galveno avotu starpā ir dzīvojamā ēku apkure, kas veido 22 % no emisiju kopējā apjoma², bet pārējās izplūdes rodas no dažādiem rūpnieciskiem un nerūpnieciskiem avotiem. Lai vēl vairāk samazinātu emisijas, vajadzīga labāka vietējo avotu analīze un, šķiet, to veiksmīgāk var risināt ar reģionāliem un/vai valsts mēroga pasākumiem.

Lai samazinātu uzņemšanu cilvēka organismā, jāsamazina šo vielu līmenis visā pārtikas apritē, jo svarīgākais šo vielu nokļūšanas ceļš cilvēka organismā ir pārtikas patēriņš. Piemēram, dioksīnu emisijas gaisā var nokļūt augsnē un uz augiem vai ūdenī un tos ar barību var uzņemt un organismā uzkrāt dzīvnieki un zivis, tādējādi dioksīniem nokļūstot pārtikas apritē. Tāpēc pasākumi dioksīnu, furānu un PCB līmeņu samazināšanai jāveic gan attiecībā uz vidi, gan arī pārtiku un dzīvnieku barību.

Lai risinātu veselības un vides problēmas, ko rada šie piesārņotāji, Komisija 2001. gadā pieņēma paziņojumu Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, kurā paredzēja Kopienas stratēģiju attiecībā uz dioksīniem, furāniem un PCB³ (Dioksīna stratēģija). Dioksīna stratēģijai ir divas daļas: viena daļa attiecas uz pasākumiem dioksīnu, furānu un PCB klātbūtnes samazināšanai vidē, bet otra daļa — uz pasākumiem to klātbūtnes samazināšanai dzīvnieku barībā un pārtikā. Vides Padome apstiprināja Komisijas dioksīnu stratēģijas visas daļas un aicināja Komisiju ziņot par tās īstenošanu. Pirmo progressa ziņojumu par 2002.–2003. gada periodu Komisija sniedza 2004. gada 13. aprīlī⁴ un otro progressa ziņojumu par 2004.–2006. gada periodu — 2007. gada 10. aprīlī⁵. Šis paziņojums ir

¹ Ziņojums EMEP saskaņā ar Konvenciju par tāldarbīgu pārrobežu gaisa piesārņojumu.

² <http://ec.europa.eu/environment/dioxin/pdf/brochure09.pdf>.

³ COM(2001) 593, galīgā redakcija, 2001. gada 24. oktobris.

⁴ COM(2001) 240 galīgā redakcija.

⁵ COM(2007) 396 galīgā redakcija.

trešais progressa ziņojums par Komisijas veiktajiem pasākumiem 2007.–2009. gadā vides jomā un ar dzīvnieku barību un pārtiku saistītajos jautājumos.

2. Dioksīnu un PCB samazināšanai vidē veiktie pasākumi

2.1. Daudzpusēji vides nolīgumi — ieguldījums un īstenošana

Regula (EK) Nr. 850/2004⁶ par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem (regula) tika pieņemta 2004. gada aprīlī, lai Eiropas Savienībā īstenotu Stokholmas konvenciju (konvencija) un 1998. gada NOP (noturīgu organisko piesārņotāju) protokolu saskaņā ar Konvenciju par tāldarbīgu pārrobežu gaisa piesārņojumu (protokols). Regulā ietverti noteikumi par ķīmisko vielu ražošanu, laišanu tirgū un lietošanu, krājumu un atkritumu apsaimniekošanu un pasākumiem, lai samazinātu NOP nejaušas noplūdes. Turklāt dalībvalstīm jāizveido nejaušu NOP emisiju uzskaitē, valstu īstenošanas plāni (VĪP), kā arī monitorings un informācijas apmaiņas mehānismi.

NOP protokols tika grozīts Konvencijas par tāldarbīgu pārrobežu gaisa piesārņojumu (*CLRTAP*) izpildinstitūcijas 27. sesijā 2009. gada decembrī. Ieviestie grozījumi ietver dioksīnu, furānu un PCB samazināšanas papildu prasības, nosakot emisiju robežvērtības, piemēram, atkritumu sadedzināšanas iekārtām, rūdas aglomerāta ražošanas iekārtām un otrreizējā tērauda ražošanas iekārtām. Jāatzīmē, ka uz šiem grozījumiem lielā mērā attiecas spēkā esošie ES tiesību akti. Tāpēc šo grozījumu pozitīvā ietekme sagaidāma galvenokārt dalībniekiem ārpus ES un to ratifikācija ir būtiska, lai vēl vairāk samazinātu emisijas *UNECE* reģionā.

Regulas 12. pantā noteikts, ka dalībvalstis sniedz gada pārskatu par NOP faktisko produkciju un lietojumu, un reizi trijos gados — ziņojumu par citu regulas noteikumu īstenošanu. Komisijai ziņojumi jāapkopo un jāiekļauj apkopojošā ziņojumā līdz ar informāciju no Eiropas piesārņojošo vielu emisiju reģistra *EPER*⁷, Eiropas Piesārņojošo vielu un izmešu pārneses reģistra *E-PRTR*⁸ un Eiropas monitoringa un novērtēšanas programmas *EMEP*⁹ Atmosfēras emisiju pamatsaraksta. Pirmo apkopojošo ziņojumu līgumslēdzējs Komisijas vārdā pabeidza 2009. gadā¹⁰, pamatojoties uz trīs gadu ziņojumiem par 2004.–2006. gadu un 2006.–2008. gada ikgadējiem ziņojumiem. Apkopojošā ziņojuma kopsavilkumu un Kopienas īstenošanas plāna (KĪP)¹¹ īstenošanas sasniegumu līdz 2009. gada beigām apspriešana ir iekļauta nesenajā Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei¹². Šā ziņojuma galvenie secinājumi ir šādi.

⁶ OV L 229, 29.6.2004., 5. lpp.

⁷ EPER (Eiropas Piesārņojošo vielu emisiju reģistrs), kas izveidots ar Komisijas Lēmumu 2000/479/EK.

⁸ E-PRTR (Eiropas Piesārņojošo vielu un izmešu pārneses reģistrs), kas izveidots ar Regulu (EK) Nr. 166/2006.

⁹ EMEP (Sadarbības programma pārrobežu gaisa piesārņojuma lielos attālumos monitoringam un novērtēšanai Eiropā).

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/pops/index_en.htm. Līgumslēdzējs, kas rakstīja šo ziņojumu, ir atbildīgs par tā saturu.

¹¹ SEC(2007) 341.

¹² COM(2010)514. Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Regulas (EK) Nr. 850/2004 par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem piemērošanu atbilstīgi minētās regulas 12. panta 6. punktam.

- Regulas prasības attiecībā uz apzināti ražotiem NOP lielākoties ir izpildītas. Ražošana, laišana tirgū un lietošana ir pakāpeniski pārtraukta un krājumu uzskaitē ir sagatavota.
- Vairākās dalībvalstīs vēl nav pabeigta vai pat nav uzsākta valsts īstenošanas plānu (VĪP) izstrāde saskaņā ar Konvencijas prasībām un ar to saistīto valsts rīcības plānu (VRP) izstrāde attiecībā uz nejauši ražotu NOP identificēšanas, raksturojuma un kopējo izplūžu samazināšanas pasākumiem. Tikai 19 dalībvalstis ir izstrādājušas un iesniegušas Konvencijas sekretariātam VĪP un saistītos VRP.
- Tajā pašā laikā vairumā dalībvalstu ir izveidots vides monitorings attiecībā uz PCDD/F un PCB. Tomēr nav ES mēroga datubāzes, kas ļautu novērtēt vides izmaiņu tendences laikā, arī dalībvalstu sniegtā informācija nav pietiekama, lai novērtētu politikas efektivitāti ES līmenī. Nepieciešams plašāk un detalizētāk apkopot salīdzināmus monitoringa datus ES līmenī un izveidot kopīgu informācijas sistēmu.

Komisija sniedz finansiālu atbalstu Stokholmas Konvencijas par NOP sekretariātam, lai turpinātu izstrādāt standartizēto instrumentu kopumu, ko izmanto dioksīna un furāna izplūžu identificēšanai un kvantitatīvai noteikšanai (instrumentu kopums). Šis instrumentu kopums ļauj identificēt nejauši izplūdušu NOP avotus (PCDD/F, PCB un heksahlorbenzols) un kvantitatīvi noteikt to emisijas.

Saskaņā ar *CLRTAP* (Konvenciju par tāldarbīgu pārrobežu gaisa piesārņojumu) tiek izstrādāts NOP, tostarp dioksīnu, furānu un PCB, liela attāluma un starpkontinentālās pārnese kvantitatīvās nozīmes jauns svarīgs novērtējums. Šos centienus kopīgi vada ES (Eiropas Komisija) un ASV (ASV Vides aizsardzības aģentūra) darba grupas par gaisa piesārņojuma pārnesei Ziemeļu puslodē ietvaros. Novērtējuma mērķis 2010. gadā ir nodrošināt stabilu zinātnisku pamatu iespējamajai nākotnes politikai, kas *CLRTAP*, *UNEP* un valstu līmenī risinās problēmas, kas saistītas ar šo pasaules mēroga piesārņojuma grupu. Darba grupa secināja, ka starpkontinentālā pārnese ir neliela, bet nozīmīga, un ka NOP piesārņojumā pirmatnējos reģionos, piemēram, Arktikā, pilnībā dominē piesārņojums, kas radies ārpus šī reģiona.

2.2. ES vides politikas attīstība saistībā ar dioksīnu, furānu un polihlorbifenilu emisijām

Rūpnieciskās emisijas

Rūpniecisku emisiju jomā Komisija 2007. gada decembrī iesniedza priekšlikumu direktīvai par rūpnieciskajām emisijām (*IED*)¹³, kas integrē Piesārņojuma integrētas novēršanas un kontroles Direktīvu 2008/1/EK¹⁴ un sešas nozaru direktīvas par rūpnieciskajām emisijām vienā skaidrā un saskaņotā juridiskā instrumentā. Paredzams, ka *IED* stāsies spēkā līdz 2010. gada beigām, un tās īstenošana dalībvalstīs sāksies 2012. beigās. Šie pārskatītie tiesību akti dos būtisku labumu videi un cilvēku veselībai, visā ES samazinot rūpnieciskās emisijas, tostarp dioksīnu emisijas. Konkrēti to panāks, labāk piemērojot labākās pieejamās metodes (*BAT*) emisiju novēršanai un kontrolei. Rūpniecisko iekārtu atļaujas nosacījumiem būs jāpamatojas uz *BAT* secinājumiem, ko iegūs no *BAT* atsaucēs dokumentiem (*BREF*) un ko pieņems Komisija, vienojoties ar dalībvalstīm.

¹³ COM(2007) 844 galīgā redakcija

¹⁴ OV L 24, 29.1.2008., 8. lpp.

Tiek turpināts darbs pie to *BAT* rūpniecisko darbību noteikšanas un atjaunināšanas, uz kurām attiecas *IPPC* direktīva. *BREF* pārskatīšanas procesā, lai atjauninātu tos ar jaunāko informāciju par *BAT*, īpaša uzmanība tika pievērsta NOP emisiju novēršanas un kontroles metožu vispusīgam apskatam. Jo īpaši informācijas apmaiņas laikā saistībā ar *BREF* pārskatīšanu nozaru, piemēram, dzelzs un tērauda ražošanas, cementa, kaļķa un magnija oksīda un krāsaino metālu ražošanas nozarei, tika savākts daudz jaunas informācijas, kas attiecas uz NOP, īpaši PHDD/F, izplūdes vidē profilaksi un kontroli. Tas ir ļāvis izdarīt jaunus vai atjauninātus secinājumus par to, kā *BAT* veicina uzlabotus procesus, un stingrākiem ar *BAT* saistītiem šo piesārņojošo vielu emisiju līmeņiem.

Veiksmīgas rūpniecisko emisiju samazināšanas politikas rezultātā *kopējo dioksīna emisiju iekšzemes avotu* relatīvais apjoms pēdējo desmitgažu laikā ir palielinājies. Komisija ir uzsākusi informācijas apmaiņu¹⁵, lai palīdzētu dalībvalstīm to centienos panākt dioksīna emisiju samazinājumu un nodrošinātu dalīšanos ar zināšanām un informācijas izplatīšanu visā ES.

Emisijas ūdenī

Kā prasīts Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) 16. panta 4. punktā, Komisija šobrīd pārskata prioritāro vielu sarakstu, kas uzskaitītas šīs direktīvas X pielikumā, t. i., to vielu sarakstu, kas rada būtisku apdraudējumu tieši ūdens videi vai ar tās starpniecību. Attiecībā uz tām jāveic pasākumi, kuru mērķis ir emisijas pakāpeniski samazināt un, prioritāri bīstamu vielu gadījumā, izbeigt vai pakāpeniski atbrīvoties no tām. Direktīvas 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā 8. pantā prasīta pārskatīšana, lai apsvērtu vielas, tostarp tās III pielikumā minētās. Tās ietver dioksīnus un PCB, kas tādējādi tiek izskatīti iekļaušanai prioritāro vielu sarakstā, kuru Komisija iesniegs 2011. gada sākumā.

Emisijas augsnē

Augsnē esošie dioksīni, furāni un polihlorbifenili var iekļūt pārtikas un dzīvnieku barības aprītē un piesārņot ūdeni. Pašlaik ES tiesību aktos nav noteikumu, kas prasa identificēt ar minētajām vielām piesārņotas vietas.

Saskaņā ar Sesto vides rīcības programmu Komisija 2006. gadā pieņēma Tematisko stratēģiju par augsnes aizsardzību, kurā ietver priekšlikumus par Augsnes pamatdirektīvu. Priekšlikuma mērķis cita starpā ir identificēt vietas visā ES, kas piesārņotas ar attiecīgajām bīstamajām vielām, tostarp dioksīnu, furānu un polihlorbifenilu, saskaņā ar pakāpeniski īstenojamu procedūru. Tiklīdz tās ir identificētas, dalībvalstīm jānodrošina šo piesārņoto vietu sanācija saskaņā ar valstī iedibinātu sanācijas stratēģiju. Priekšlikums pašlaik kavējas likumdošanas procedūrā. Bez šādas direktīvas nebūs ES mēroga pienākuma par tādu vietu identificēšanu un sanāciju, kas piesārņotas ar bīstamām vielām, tostarp dioksīnu, furānu un polihlorbifenilu.

PCB un PCT iznīcināšana

Saskaņā ar Direktīvu 96/59/EK¹⁶ par PCB un PCT apglabāšanu dalībvalstis turpina centienus iznīcināt PCB un iekārtas, kas ir piesārņotas ar PCB. Pēc termiņa beigām Komisija pārbaudīs šī noteikuma īstenošanu un sniegs ziņojumu.

¹⁵ <http://ec.europa.eu/environment/dioxin/pdf/report09.pdf>,

<http://ec.europa.eu/environment/dioxin/pdf/brochure09.pdf>.

¹⁶ OV L 243, 24.9.1996., 31. lpp.

3. Dioksīnu un PCB samazināšanai dzīvnieku barībā un pārtikā veiktie pasākumi

3.1. Integrēta pieeja tiesību aktiem par dzīvnieku barību un pārtiku, lai visā pārtikas aprītē samazinātu dioksīnu, furānu un PCB klātbūtni.

Tiesību aktos noteiktais dioksīnu un furānu maksimālais un intervences līmenis dzīvnieku barībā un pārtikā ir spēkā kopš 2002. gada un attiecībā uz dioksīniem, furāniem un dioksīniem līdzīgiem PCB — kopš 2006. gada¹⁷.

Pašreizējie intervences un maksimāli pieļaujamie līmeņi ir noteikti, izmantojot toksiskuma ekvivalences koeficientus (*TEF*), ko 1998. gadā noteica PVO. Pēc Pasaules Veselības organizācijas (PVO) 2005. gadā veiktās dioksīnu un dioksīniem līdzīgo polihlorodifenilu (PCB) toksiskuma ekvivalences koeficientu (*TEF*) pārskatīšanas dioksīnu un dioksīniem līdzīgo PCB klātbūtnes dzīvnieku barībā un pārtikā pastāvošie maksimāli pieļaujamie daudzumi tiek pārskatīti kopš 2007. gada. Šajā pārskatīšanā jāņem vērā ne tikai pārmaiņas pēc jaunu *TEF* vērtību izmantošanas, bet arī jaunas zināšanas par dioksīnu, furānu un dioksīniem līdzīgo PCB klātbūtni dzīvnieku barībā un pārtikā un sasniegto šo vielu klātbūtnes samazinājumu dzīvnieku barībā un pārtikā.

Šim pārskatam Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EPNI) ir apkopojusi visus datus par sastopamību, izmantojot jaunās 2005. gada *TEF* vērtības, salīdzinot šos datus ar 1998. gada *TEF* vērtībām, un šie dati ir pieejami ziņojumā “Dioksīna līmeņa pārtikā un dzīvnieku barībā monitoringa rezultāti”¹⁸. Dati, kas ietverti šajā ziņojumā, ir pamats diskusijām ar dalībvalstu ekspertiem ekspertu komitejā “Noturīgi organiskie piesārņotāji (NOP) pārtikā”, kas ir Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgās komitejas Pārtikas aprites toksikoloģiskās drošības nodaļas darba grupa. Paredzams, ka diskusijas par jaunajiem maksimālajiem un intervences līmeņiem tiks pabeigtas līdz 2010. gada beigām.

Tomēr tika atzīmēts, ka nav iespējams veikt precīzu tendenču analīzi, pamatojoties uz pieejamajiem datiem, un ir ieteicams veikt pietiekama paraugu skaita pastāvīgas izlases veida pārbaudes katrā pārtikas un dzīvnieku barības grupā visā Eiropas Savienībā, lai nodrošinātu dioksīnu un dioksīniem līdzīgo PCB klātbūtnes precīzu novērtējumu un veiktu uzticamu riska novērtējumu.

Komisija kopā ar EPNI jau ir uzņēmusies iniciatīvu uzlabot datu vākšanu un ziņošanu, un EPNI ir izstrādājusi kopīgu ziņojuma veidlapu datiem par dioksīnu un PCB¹⁹.

Attiecībā uz dioksīniem nelīdzīgajiem PCB Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde ir veikusi ar dioksīniem nelīdzīgo PCB klātbūtnes dzīvnieku barībā un pārtikā saistīto sabiedrības un dzīvnieku veselības risku novērtējumu²⁰. Tā kā dažādās dzīvnieku barības un pārtikas preču

¹⁷ Par dzīvnieku barību: Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/32/EK par nevēlamām vielām dzīvnieku barībā, kas grozīta ar Komisijas 2006. gada 3. februāra Direktīvu 2006/13/EK attiecībā uz dioksīniem un dioksīniem līdzīgajiem PCB (OV L 32, 4.2.2006., 44. lpp.),

Par pārtiku: Komisijas 2006. gada 19. decembra Regula (EK) Nr. 1881/2006, ar ko nosaka konkrētu piesārņotāju maksimāli pieļaujamo koncentrāciju pārtikas produktos. (OV L 364, 20.12.2006., 5. lpp.) Komisijas 2006. gada 6. februāra Ieteikums 2006/88/EK par dioksīnu, furānu un polihlorbifenilu (PCB) klātbūtnes samazināšanu dzīvnieku barībā un pārtikā (OV L 42, 14.2.2006., 26. lpp.).

¹⁸ Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde, Dioksīna līmeņa pārtikā un dzīvnieku barībā monitoringa rezultāti. *EFSA Journal* 2010, 8(3):1385 [35 pp.]. doi:10.2903/j.efsa.2010.1385. Pieejams tiešsaistē:

<http://www.efsa.europa.eu/en/scdocs/doc/1385.pdf>.

¹⁹ <http://www.efsa.europa.eu/en/datexdata/docs/ReportingFormatDioxinPCBs.xls>.

²⁰ <http://www.efsa.europa.eu/en/scdocs/doc/284.pdf>.

izcelsmes vietās ir dažādi piesārņojuma avoti, kā arī dažādas ražošanas metodes un apstākļi, tad tikai reizēm ir atrastas noteiktas sakarības starp dioksīniem nelīdzīgo PCB, dioksīnu un dioksīniem līdzīgo PCB klātbūtni īpašos skaidri noteiktos piesārņojuma gadījumos vai ģeogrāfiski noteiktā teritorijā.

Parasti dzīvnieku barībā un pārtikā, kurā ir liels daudzums dioksīniem nelīdzīgo PCB, arī ir liels daudzums dioksīniem līdzīgo PCB, dioksīnu un furānu. Šajos apstākļos esošie riska pārvaldības pasākumi, lai samazinātu dioksīniem līdzīgo PCB, dioksīnu un furānu klātbūtni dzīvnieku barībā un pārtikā, iespējams, arī aizsargās dzīvniekus un patērētājus pret paaugstinātu dioksīniem nelīdzīgo PCB iedarbību.

Tomēr īpašos gadījumos, piemēram, ja piesārņojums ir ar mazāk hlorētu PCB maisījumu, tajā dioksīniem nelīdzīgo PCB līmenis var būt augsts, bet dioksīnu, furānu un dioksīniem līdzīgo PCB līmenis var būt zems, tad pasākumi dioksīnu, furānu un dioksīniem līdzīgo PCB samazināšanai negarantē iedzīvotāju aizsardzību pret pārtikas produktiem ar augstu dioksīniem nelīdzīgo PCB līmeni.

Tāpēc EPNI rekomendēja turpināt centienus samazināt dioksīniem nelīdzīgo PCB līmeni dzīvnieku barībā un pārtikā.

Nemot vērā šā riska novērtējuma secinājumus, ir sāktas diskusijas par dioksīniem nelīdzīgo PCB reglamentējošu līmeņu noteikšanu dzīvnieku barībā un pārtikā. Jau ir panākta vienošanās ar dalībvalstu ekspertiem par maksimāli pieļaujamo dioksīniem nelīdzīgo PCB daudzumu noteikšanu, pamatojoties uz 6 dioksīniem nelīdzīgo PCB rādītāju summu (PCB 28, 52, 101, 138, 153 un 180) un izmantojot jaunākos datus par sastopamību. EPNI ir vākusi un apkopojusi esošos datus par dioksīniem nelīdzīgo PCB klātbūtnes dzīvnieku barībā un pārtikā sastopamību. Paredzams, ka diskusijas par dioksīniem nelīdzīgo PCB maksimālajiem līmeņiem dzīvnieku barībā un pārtikā tiks pabeigtas līdz 2010. gada beigām.

3.2. Negadījuma, kurā iesaistīts liels piesārņojums ar dioksīniem un PCB, pārvaldība

Pārtikas aprites kārtējā monitoringā attiecībā uz virkni piesārņotāju Īrijas iestādes 2008. gada decembrī konstatēja paaugstinātu polihlorbifenilu (PCB) līmeni Īrijas izcelsmes cūkgaļā. Šāds PCB daudzums var liecināt par nepieļaujamu dioksīnu piesārņojumu, tādēļ nekavējoties tika uzsākta sīkāka izmeklēšana, lai noteiktu dioksīnu saturu un konstatētu iespējamo piesārņojuma avotu. Analītiskie rezultāti apstiprināja ļoti augstu dioksīnu līmeni cūkgaļā.

Par avotu tika atzīta no maizes atkritumiem ražotu piesārņotu maizes drupatu lietošana. Piesārņojums bija saistīts ar tiešās karsēšanas procesu, kurā dūmgāzes nonāk tiešā saskarē ar žāvējamo materiālu. Izmantotā degviela visticamāk bija piesārņota ar PCB transformatoru eļļu, kurai sadegot radās augsts dioksīnu līmenis degšanas procesā radušajās gāzēs, kas nokļuva uz žāvējamā materiāla.

Pamatojoties uz spēkā esošajiem juridiskajiem instrumentiem dalībvalstis tika aicinātas noteikt, efektīvu monitoringa sistēmu dzīvnieku barības un pārtikas uzņēmumiem, kuri izmanto tiešu karsēšanu, un veikt to attiecīgas pārbaudes.

4. Pētniecība

Lai iegūtu trūkstošo informāciju par dioksīniem, furāniem un PCB, kā arī par citām vielām, tiek īstenoti vairāki pētniecības projekti, kurus finansē saskaņā ar pētījumu Sesto un Septīto pamatprogrammu, un tie ir vērsti uz risku, biomonitoringu, ietekmi uz veselību un dioksīnu

toksikoloģiskā novērtējuma uzlabošanu. Kopīgajā pētniecības centrā tiek veikti arī pētījumi par šīm vielām šādās jomās.

- PHDD/F emisiju koeficientu izstrādāšana, lai atbalstītu Stokholmas Konvencijas par noturīgajiem organiskajiem piesārņotājiem īstenošanas monitoringu.
- Dioksīna satura piena taukos novērtējums kā piemērots rādītājs integrētam vides/riska monitoringam.
- PCDD/F un PCB līmenis augsnē atkarībā no zemes izmantošanas prakses.
- Upju baseinu īpašo piesārņojošo vielu izmeklēšana, atbalstot Ūdens pamatdirektīvu — dioksīni un furāni Elbas un Donavas upēs un to pietekās.
- Identificēt paaugstināta PCDD/F līmeņa avotus gaisā jaunajās dalībvalstīs. Atbalstīt paplašināšanos.
- PCDD/F un citu NOP liktenis gaisa un ūdens saskares zonā.
- PCDD/F un citu NOP līmeņa monitorings atmosfērā un jūrā.

5. Secinājumi

Dioksīna stratēģijas vispārējais mērķis izstrādāt integrētu pieeju dioksīnu, furānu un PCB klātbūtnes vidē, kā arī dzīvnieku barībā un pārtikā samazināšanai lielā mērā ir panākts pēdējo divu desmitgažu laikā samazinot šo piesārņojošo vielu rūpnieciskās emisijas par aptuveni 80 %. Paredzams, ka pārskatīto tiesību aktu par rūpnieciskajām emisijām pieņemšana vēl vairāk samazinās šīs emisijas.

Atlikušie dioksīnu, furānu un polihlorbifenilu avoti ir salīdzinoši plaši izplatīti starp maza mēroga rūpniecības un nerūpniecības avotiem un, šķiet, ka tos efektīvāk kontrolēt ar valstu/reģionālajiem un vietējiem pasākumiem.

Dažas jomas, kurās turpmāka analīze joprojām ir nepieciešama, ir saistītas ar labāku izpratni par dioksīnu sastopamību pārtikā un dzīvnieku barībā un sekundārām emisijām no piesārņoto vietu augsnes un ūdens.